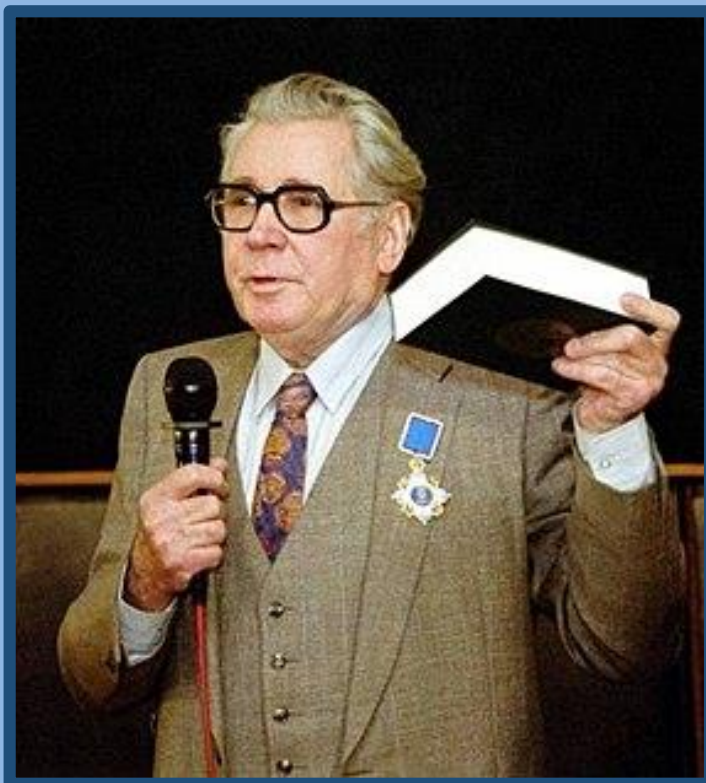

(1924 – 2009)

До 100-річчя від дня народження відомого
сучасного українського письменника

Павла Загребельного

Виставка-панорама книг

«З погляду вічності»

Павло Загребельний був і залишається сьогодні одним з найпопулярніших українських письменників, чия творча спадщина приваблює все більше нових читачів. Його твори відомі далеко за межами України, перекладалися багатьма мовами світу, неодноразово екранізувалися. Не всі з них стали непересічним художнім надбанням української прози, але всі активно сприймалися читачем, обговорювалися критикою, тою чи іншою мірою впливали на літературний процес.

Павло Архипович Загребельний народився 25 серпня 1824 р. у с. Солошине на Полтавщині. У 1941 р., щойно закінчивши середню школу, пішов добровольцем на фронт, був курсантом 2-го Київського артучилища, в серпні цього ж року був поранений. Наступного року знову був тяжко поранений, потрапив у полон. У 1945 р. П. Загребельний працював радянській військовій місії в Західній Німеччині.

У 1946 р. він вступив на філологічний факультет Дніпропетровського університету. Закінчивши університет у 1951 р., розпочав діяльність журналіста.

У 1957 р. видав збірку оповідань «Учитель», повість «Дума про невмирущого», наступного року – збірку «Новели морського узбережжя». У 1959 р. письменник розпочав пригодницько-політичну диалогію, видавши перший роман «Європа 45». У 1961-1963 рр. Загребельний працював головним редактором «Літературної газети», видав другу книгу диалогії «Європа. Захід».

Протягом 1960-1980 рр. письменник створив частину своїх романів, які принесли йому світове визнання: «День для прийдешнього» (1963), «Диво» (1968), «З погляду вічності» (1970), «Переходимо до любові» (1971), «Первоміст» (1972), «Смерть у Києві» (1973), «Євпраксія» (1975), «Розгін» (1975), «Роксолана» (1980), «Я. Богдан (сповідь у славі)» (1983) та ін.

Оцінки цих творів були далеко не однозначні: від схвальних до знищувальних, але саме це і засвідчувало, що з'явилися твори небуденні, автор здобув славу одного з найерудованіших письменників свого часу.

У 1974 р. за романи «Первоміст» і «Смерть у Києві» П. Загребельний отримав Державну премію ім. Т. Шевченка. У 1980 р. твір «Розгін» був відзначений Державною премією СРСР. Загребельний у 1979-1986 рр. очолював Спілку письменників України. Був депутатом Верховної Ради СРСР 10-го і 11-го скликань, Верховної Ради УРСР 9-го скликання. Протягом 1980-1990 рр. письменник видав твори: «Південний комфорт» (1984), збірник «Неймовірні оповідання» (1987), «В-ван» (1988), фантастичний роман «Безсмертний Лукас» (1989), «Гола душа» (1992), пригодницьку повість «Ангельська плоть» (1993), «Тисячолітній Миколай» (1994), «Юлія» (1997) та інші твори. Впродовж багатьох років читачі з великим інтересом зустрічали літературно-критичні та літературознавчі виступи Павла Загребельного, з нетерпінням очікували його нові твори.

П. Загребельний власноруч переробляв свої прозові твори на п'єси «День для прийдешнього» переробив на «Хто за? Хто проти?», а «З погляду вічності» на «І земля скакала мені навстріч», які були поставлені українськими театрами. За його сценаріями на Київській кіностудії ім. О. Довженка були зняті художні фільми: «Ракети не повинні злетіти» (1965), «Перевірено – мін немає» (1966), «Лаври» (1974), «Ярослав Мудрий» (1982). Загребельний є автором збірника статей есе «Неложними устами» (1981).

Основний жанр П. Загребельного – це роман, хоча в його доробку є і новели, і оповідання, і повісті. Проте серед жанрово-стильового розмаїття романістики письменника особливе місце, безперечно, займає історична белетристика.

Роман «Диво» був першим історичним твором П. Загребельного. Твір має оригінальну композицію: у ньому поєднуються в одній розповіді далека минувщина й сучасність, зіставляється те, що реально було розділене майже тисячоліттям. Це стало можливим завдяки тому, що центром цих періодів виступає реальний образ Софії Київської – дивовижної пам'ятки архітектури часів князювання Ярослава Мудрого, збудованої за художньою версією П. Загребельного, талановитим майстром Сивооком, -- незвичайне диво, що «ніколи не кінчається й не переводиться», яке однаково належить як XI століттю, так і XX. Великою мірою собор є символічним образом. Софія як художній символ і як реальна історична пам'ятка, сконцентрувала у собі в собі весь волелюбний, сильний дух

народу, його невмирущість та нескореність. Собор не нагадував візантійських церков, звідки прийшло на Русь християнство, бо не було в ньому простоти й суворості, а було «щось буйно-рожеве, приховано-поганське», як у тих дерев'яних язичницьких святинях, що їх у той час палили й нищили по всій Русі. «Він був барвистий, як душа й уява народу, що створив його», -- пише П. Загребельний. Але ще більшим дивом у романі постають люди. Письменник детально змальовує складні людські долі, глибоко розкриваючи психологію своїх персонажів. Майстерно змальований в романі митець Сивоок, будівничий Софії Київської. Його доля – це доля талановитого майстра з древлянських земель, який багато блукав по тодішній Русі, був ченцем у болгарському монастирі, полонений, потрапив до Візантії, працював у константинопольського майстра як будівник і оздоблювач храмів і аж згодом, дозрілий у своєму таланті й розумінні життя, повернувся до Києва на рідну землю. З особливою уважністю й проникливістю письменник розповідає про те, як народжується й формується в Сивоокові митець – наука в діді Родима, язичницьке бунтування проти хрестів, наука в Радогості, в тітки Звенислави, яка сказала, що «в нього між оком та рукою є те, чого нема ні в кого з людей», вишкіл по інших краях. І нарешті – натхненний вияв усіх його вмінь і здібностей у творенні Софійського дива.

Складним і суперечливим постає образ князя Ярослава, який зображується реальною людиною: твердим і цілеспрямованим, але водночас жорстким, закоханим у книги, мудрим, і в той же час незахищеним, слабким, як звичайний смертний.

У романі автор не просто стежить за розвитком подій, життєвих колізій, а намагається дати їм філософсько-етичне тлумачення, робить це досить непомітно, ненав'язливо, часто через самих героїв. Завдяки такому глибокому проникненню в психологію персонажів, авторові вдалося порушити досить багато важливих проблем, не тільки того часу, але й сучасності: влада а мистецтво, влада і людина, талант і держава, тлінне й нетлінне., проблема творчого начала в людині, свободолюбства, людської гідності, добра і зла, проблема вибору. Протягом твору автор ненав'язливо підводить читача до думки, що «справжня історія – це історія творення, а не руйнування».

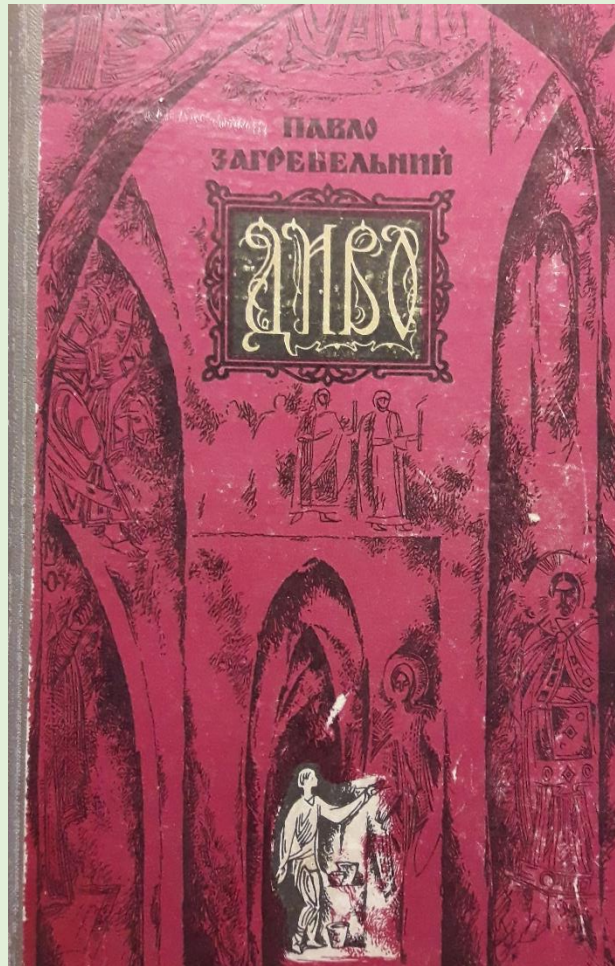
Слід зазначити, що на сьогоднішній день (значною мірою завдяки сучасній екранізації) більш відомим і популярним твором П. Загребельного є роман «Роксолана», в якому письменник вдається до художнього осмислення реальних історичних подій, розповідаючи про п'ятнадцятилітню Анастасію Лісовську, доньку священика із Рогатина, яку захопила в полон татарська орда. Дівчину продали в рабство, вона потрапила в гарем турецького султана Сулеймана, за рік вибилася з простих рабинець-одалісок в султанські дружини (а їх не могло бути згідно з Кораном більше чотирьох), стала улюбленою дружиною султана, баш-калуною, а після смерті султана кілька десятиліть керувала безмежною Оманською імперією і впливала на життя всієї Європи. Та якщо в європейській історії жінки-правительки держав були явищем доволі поширеним, то в мусульманському світі за всю історію налічується лише два десятки імен жінок-правительок, і серед них ім'я Хасекі (офіційне ім'я султанши). Венеціанські посли-баїли в донесення із Стамбула називали її Роксоланою (в перекладі – русинка, тобто жінка з Русі), під цим ім'ям вона і зосталася в історії.

В авторському післяслові П. Загребельний так коментував причину, з якої він звернувся саме до образу Роксолани: «Досі постать Роксолани була безплотною, часто ставала об'єктом псевдопатріотичних захоплень, використовувалася деякими авторами як своєрідний рупор для їхніх розумувань, -- тут (тобто в «Роксолані») вона, як принаймні знається авторові, віднаходить ті необхідні виміри і якості, які роблять її особистістю. Власне, роман – це історія боротьби нікому не знаної дівчини й жінки за свою особистість, за те, щоб уціліти, зберегти і вберегти себе, а тоді вознестися над оточенням, може, й над цілим світом».

Павло Загребельний і сьогодні залишається одним з найпопулярніших українських письменників, чия творча спадщина приваблює все більше нових читачів. Його твори відомі далеко за межами України, перекладалися багатьма мовами світу, неодноразово екранізувалися.

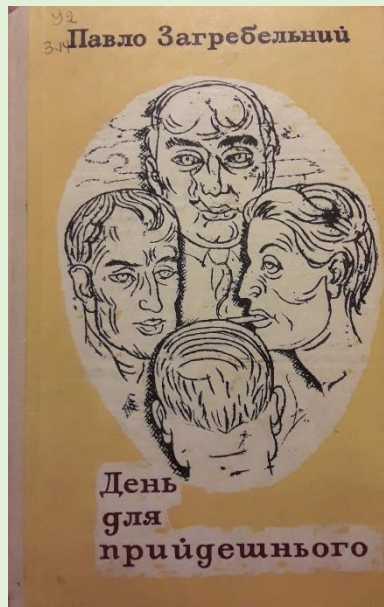
Помер Павло Архипович Загребельний у віці 84 років (3 лютого 2009 р.) і похований у Києві на Байковому кладовищі.

Книги П. Загребельного, які зберігаються у бібліотеці інституту

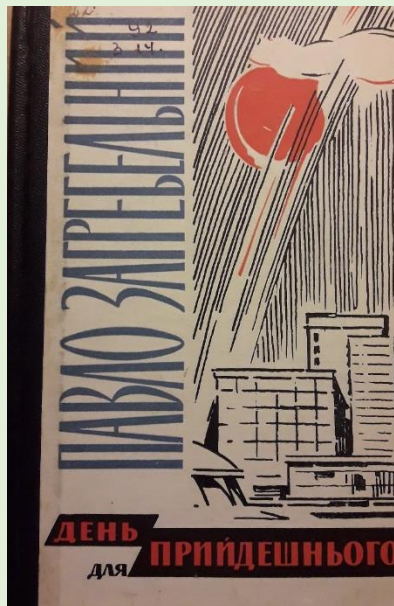
Загребельний П. Диво: роман / П. Загребельний. – К. : Дніпро, 1971. –670 с.

Роман «Диво» розповідає про епоху давню, Київська Русь, доба Ярослава Мудрого, часи розквіту культури, мистецтва на нашій землі. Багато загубилося, знищено часом, розвіялося серед битв... Але стоять тисячолітні святині, прозирають крізь пил століть фрески. Хто їх творив, як, в яких умовах? Де імена? Які долі великих майстрів? Всі ці проблеми ставить автор на широкому історичному тлі. Роман незвичний за своєю побудовою, історичний за тематикою, він включає і розділи, в яких діють наші сучасники, мов би створюючи тим самим перегук віків, утверджуючи безсмертя краси і мистецтва.

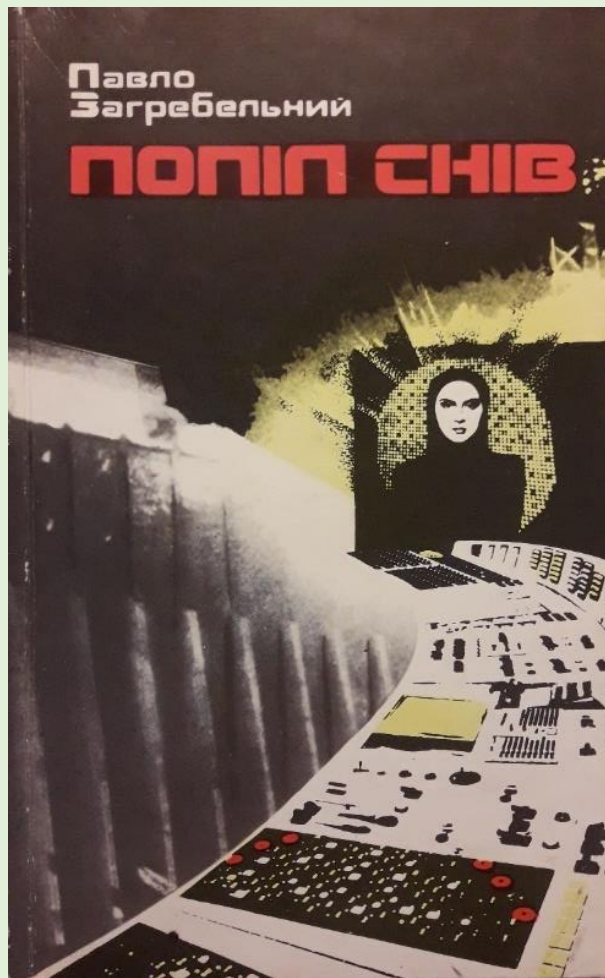
Загребельний П. День для прийдешнього: роман / П. Загребельний. – К.: Дніпро, 1969. –387 с.

Що ми полишимо днєві нинішньому і що візьмемо в день майбутній – таке питання вирішується в напруженому зіткненні характерів у романі «День для прийдешнього». Події стосуються післявоєнних років. Гостропроблемний твір про радянських архітекторів і будівельників із хвилюванням розповідає, як наші сучасники вже сьогодні змагаються за майбутнє, виборюють собі право на прийдешнє в непримиренному бою з тим злом, яке ще іноді заважає працювати, творити, жити.

Загребельний П. День для прийдешнього / П. Загребельний; ред. А.А. Дімаров. -- К.: Радянський письменник, 1964. –379 с.

Це видання роману вийшло у 1964 році у видавництві «Радянський письменник», перейменованому пізніше в «Український письменник».

Загребельний П. Попіл снів: пригодницька повість / П. Загребельний. – К.: Український письменник, 1996. –159 с.

У новорічну ніч на пульт управління саркофагом АЕС вривається невідома жінка в генеральській формі й заявляє, що залишиться тут доти, поки не прибудуть із Києва представники влади. Працівникам прокуратури, міліції і Служби безпеки України доктор Аля (так звуть жінку-генерала) повідомляє, що з надзвичайно секретного наукового об'єкта (він підпорядкований таємним службам Москви, тому про нього в Києві не знало навіть Політбюро) зник піддослідний, майор авіації Чуйко, наділений страхітливою здатністю вбивати всіх, хто йому присниться. Доктор Аля в паніці. Вона втекла зі своєї дачі саме суди, сподіваючись, що радіаційний захист на пульті саркофага якоюсь мірою може зберегти її від всепроникаючої енергії мозку майора Чуйка. Та це не порятунок. Майора треба негайно знайти, затримати. Інакше може статися катастрофа.

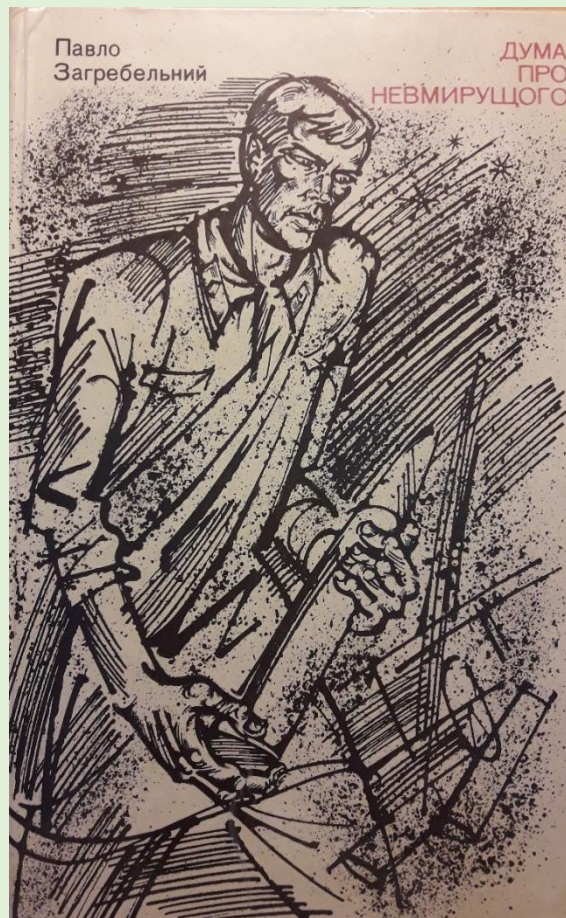
Загребельний П. Добрий диявол : роман / П. Загребельний. – К.: Молодь, 1968. – 187 с.

Трьом прикордонникам доручено провести грецьке судно через Азовське море... Та це не серійний пригодницький роман, а пристрасна розповідь про мужність і нескореність людей у боротьбі з шаленою, розбурханою стихією. Роман побудовано надзвичайно цікаво, весь опис подій відтворено через сприйняття головного героя Яковенка, тканина гаптується несподіваними новелами, що слугують і основному задуму книги, і урізноманітнюють розповідь.

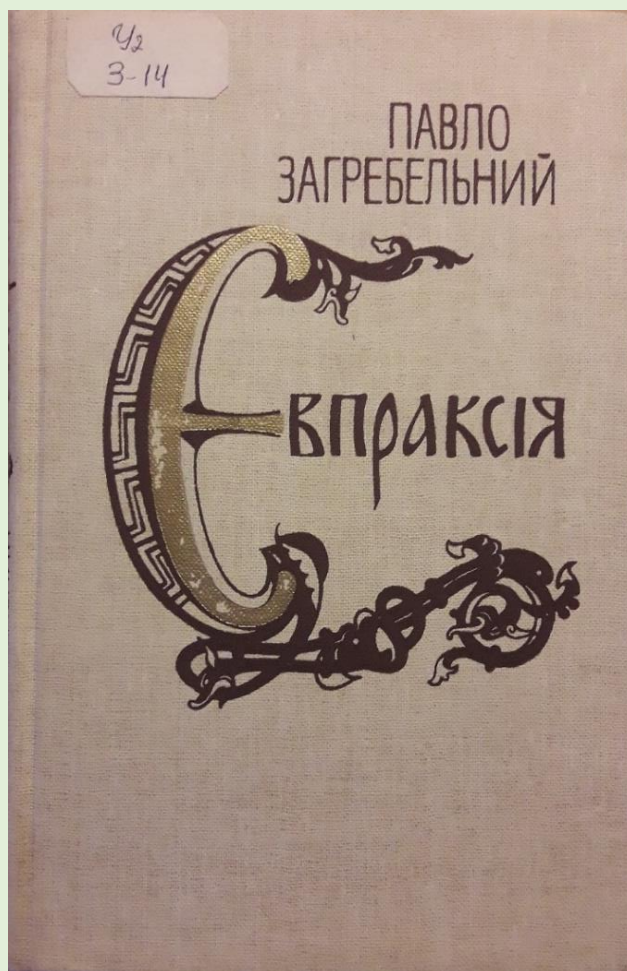
Загребельний П. Ангельська плоть: пригодницька повість / К.: Український письменник, 1993. – 125 с.

П. Загребельний працював і в детективному жанрі. Він запропорнував видавництвам три пригодницькі повісті, головним героєм яких виступає молода жінка, слідчий київської прокуратури Оксана Винокур. Повість «Ангельська плоть» -- захоплююча оповідь про те, як було виявлено дорогоцінні історичні реліквії і як вони раптово зникли. Складними й небезпечними були пошуки, і врешті викрито групу злочинців, які намагалися вивезти національні цінності за кордон, використовуючи високі зв'язки у керівних і наукових сферах.

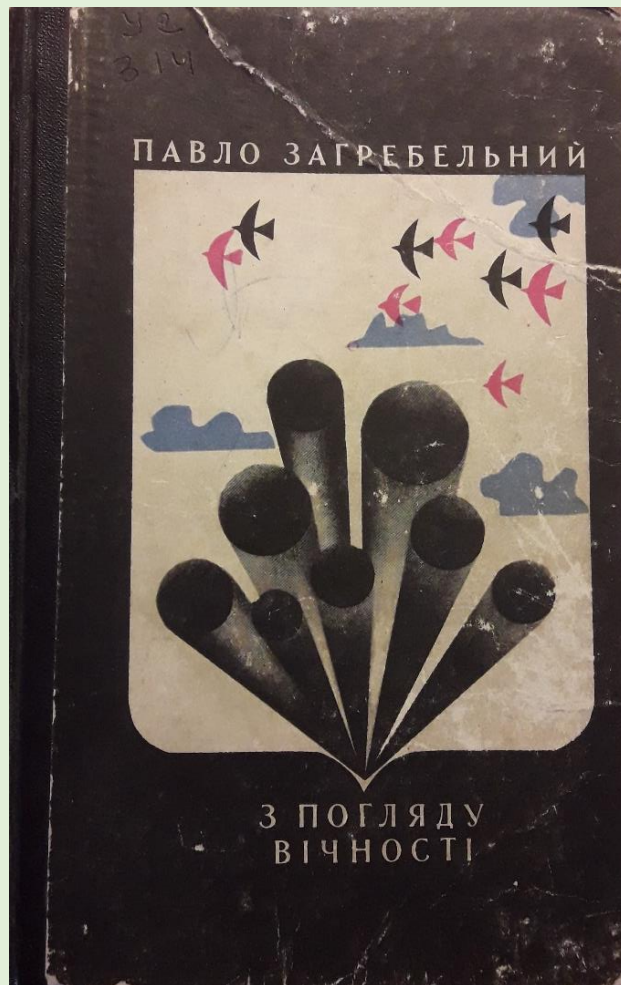
Загребельний П. Дума про невмирущого: історія недокінченого життя. Для серед. і старш. шкільн. Віку / П. Загребельний; малюн. художн. Р. Масаутова . – К.: Веселка, 1978. – 158 с.: іл.

«Дума про невмирущого» -- ще одна хвилююча сторінка з часів Другої світової війни. В ній розповідається про долю українських людей, які і в гітлерівських таборах смерті до останнього подиху боролися проти фашизму.

Загребельний П. Євпраксія: роман / П. Загребельний. – К.: Дніпро, 1987. –319 с.

Героїня роману – Онучка Ярослава Мудрого Євпраксія – під ім'ям Адельгейди стала німецькою імператрицею, дружиною Генріха IV. Перетерпіла тяжкі приниженні і страждання, але не зломилася духовно, не піддалася згубній атмосфері імператорського двору. Світлий образ мужньої, безкомпромісної жінки протистоїть в боротьбі з загниваючим імператорським двором.

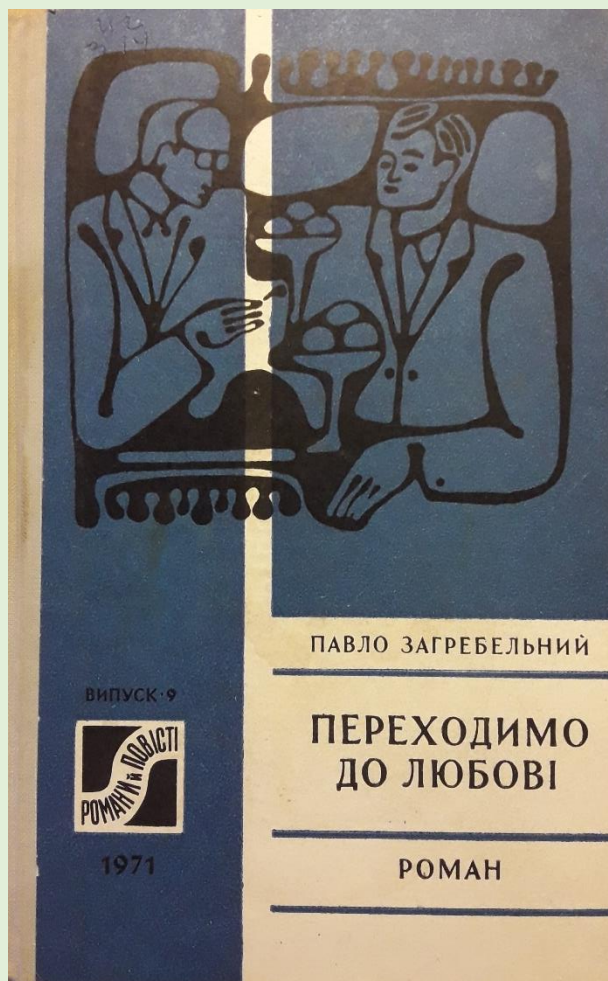
Загребельний П. З погляду вічності: роман / П. Загребельний. – К.: Радянський письменник, 246 с.

Не слід вважати, ніби вимагання розцінювати людське життя з погляду вічності притаманна лише філософам. Принаймні молодий робітник-прокатник Дмитро Череди не розділяє такої гадки. Розповідаючи про події, що сталися з ним і його друзями (а розповідь у романі ведеться устами Дмитра Череди), він мовби запрошує нас поглянути на все це очима не буденними, а справді просвітленими отим високим поняттям вічності, яким має вимірюватися в людині і її праця, і її кохання, і її боротьба за свою справжність. До речі, в романі міститься ще мов би один, внутрішній (вставний), роман, що має назву «Історія про несправжність». В цій побудові є щось схоже з попереднім романом П. Загребельного «Диво», з тою відміною, що «З погляду вічності» цілком присвячений сучасності.

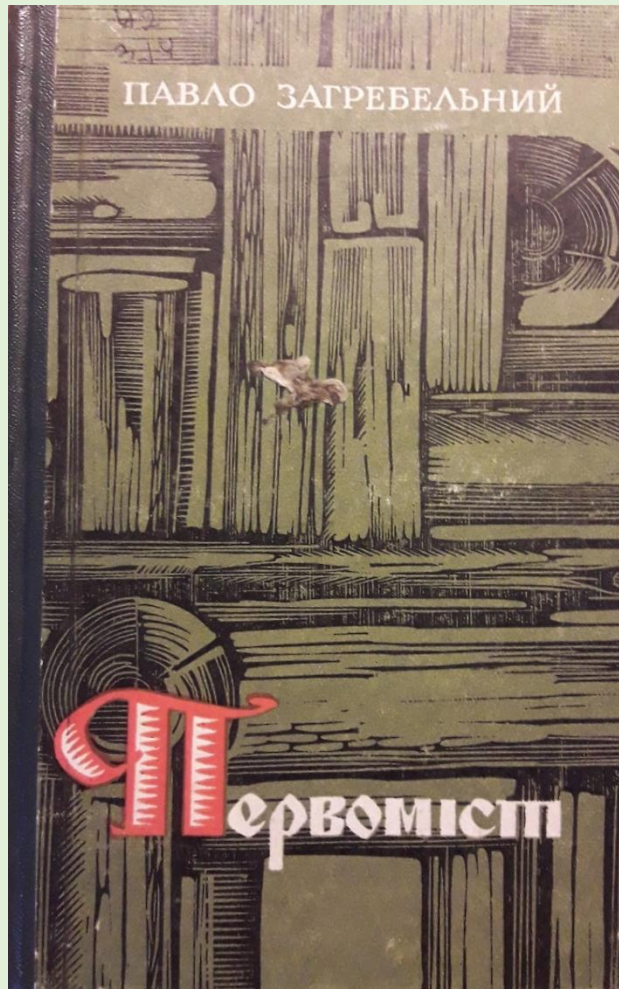
Загребельний П. Левине серце: роман. У 2 вип. Вип. 1-2./ П. Загребельний .—К.: Дніпро, 1978.

Головні герої цієї книжки — хліб, любов і сміх. Хліб вирощують у багатьох місцях на землі, отже, тут немає нічого надзвичайного. Любов, як відомо, процвітає при всіх соціально-економічних формаціях. Сміються теж усі. Але автор цієї химерної книжки намагається довести, що українці сміються по-своєму, вирощують сміх у своїх степах, як і пшеницю, вже цілі віки, сміються з себе, зі скіфів, з стародавніх греків, з чортів, відьом, з НТР і з усього світу.

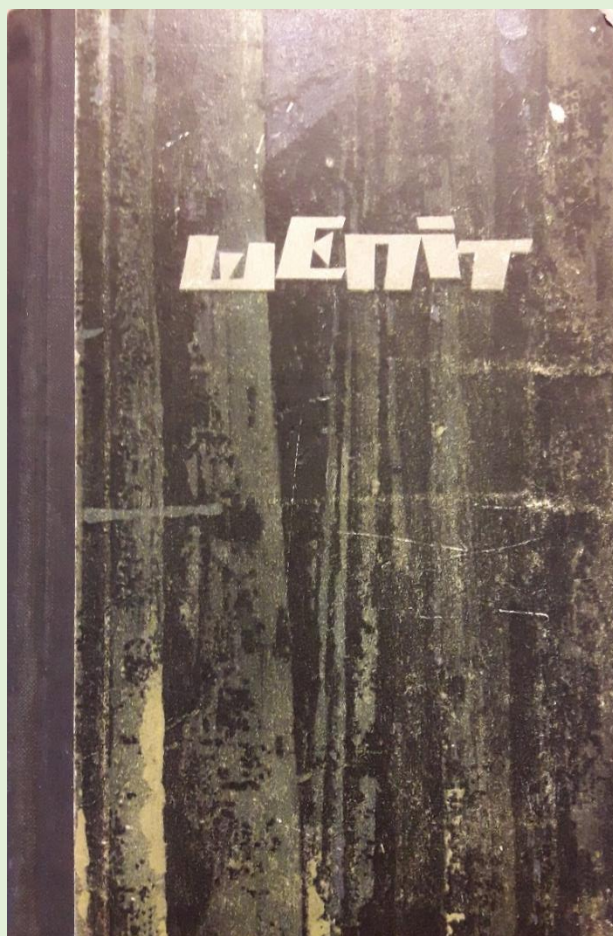
Загребельний П. Переходимо до любові: роман / П. Загребельний, -- К.: Дніпро, 1971. – 200 с.

Роман П. Загребельного продовжує розповідь про людей, з якими читачі познайомилися в книзі «З погляду вічності». Тут ми знову зустрічаємося з головним героєм обох творів молодим робітником Дмитром Чередою, з інтересом стежимо за його іронічною, а подекуди і ліричною розповіддю про себе та своїх друзів. Як засвідчує сама назва твору, цього разу більше уваги віддано молоді, її мріям, захопленням, інтимним почуттям.

Загребельний П. Первоміст: роман / П. Загребельний. – К.: Радянський письменник, 1972. –296 с.

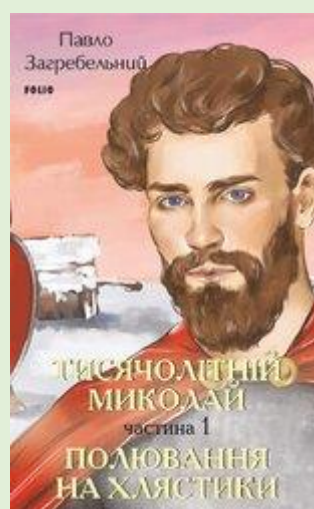
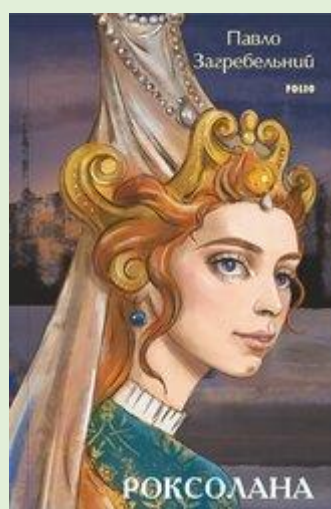
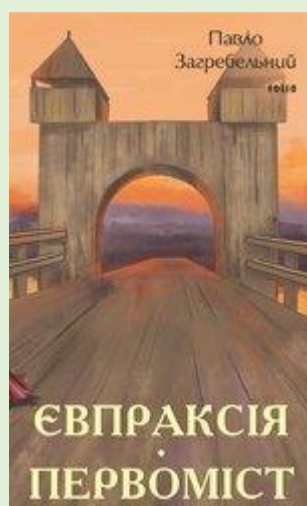
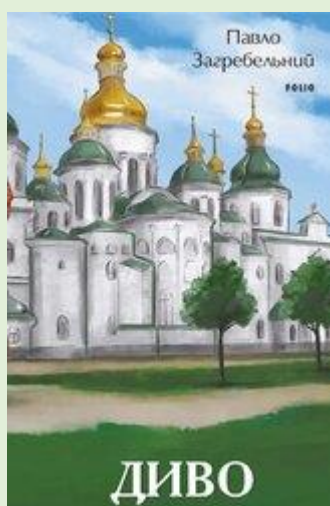
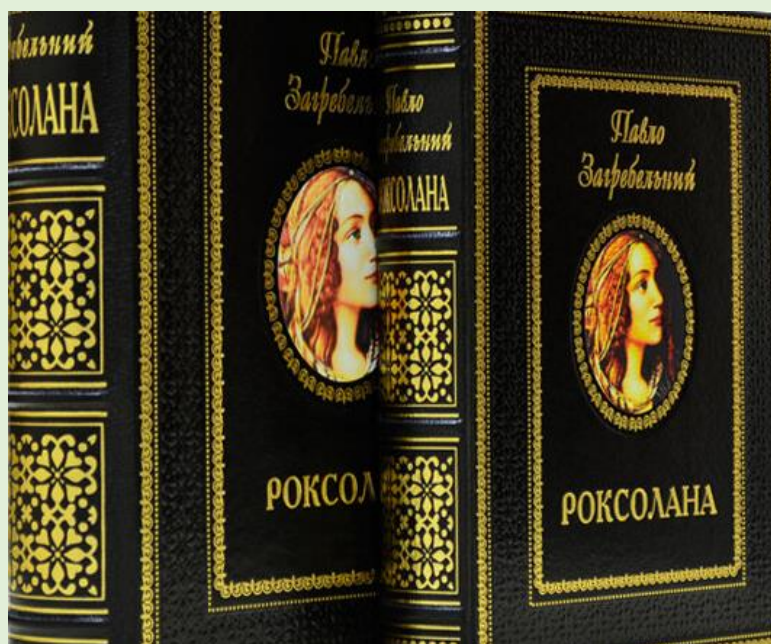
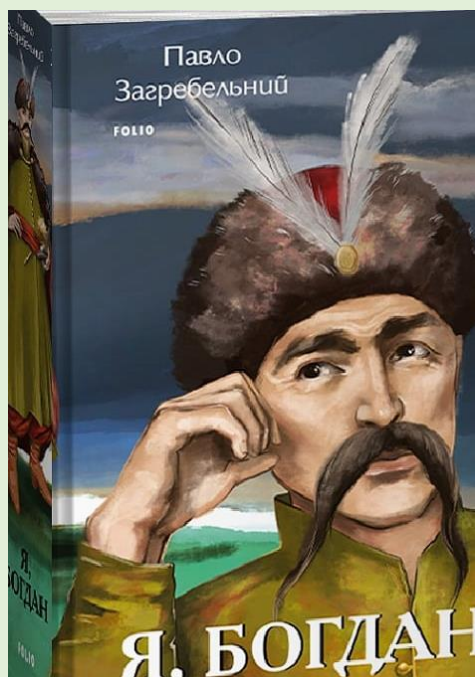
«Первоміст» -- це своєрідна історія одної з найперших великих, висловлюючись по-сучасному, інженерних споруд давнини – першого мосту через Дніпро, збудованого Володимиром Мономахом, це розповідь про спосіб життя, мислення й почування наших далеких предків, які вбачали у такій небуденні споруді уособлення єдності і міцності своєї держави. Цей роман входить до задуманого письменником циклу творів про Київську Русь, перша книга якого – роман «Диво» -- вийшла друком у 1968 році.

Загребельний П. Шепіт: роман /П. Загребельний. – К.: Радянський письменник, 1967. – 410 с.

Знайомство з цікавими людьми завжди збагачує. Саме таким обіцяє бути знайомство з капітаном Шепотом і його друзями.

Ще книги Павла Загребельного, паперові та електронні, які можна знайти у книгарнях України

Бібліотека ОІППО

серпень 2024 р.